

Nr 88

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura; given Stockholms slott den 24 mars 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF ADOLF

CARL LIDBOM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att myndighet som för handelsregister får möjlighet att ur registret avföra firma som inte längre används i näringsverksamhet. Syftet med lagändringen är att inför en modernisering av handelsregistren underlätta utgallring av inaktuella firmor.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura**

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura

dels att 3 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 21 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*3 §¹

Har den anmälade icke iakttagit de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall stadgade, eller innehåller anmälan annat än som enligt lag må i registret intagas, skall registrering vägras.

Är sökanden med beslutet missnöjd, äge han, vid talans förlust, inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos länsstyrelsen, om beslutet meddelats av särskild registerförare, och mot länsstyrelsens beslut hos kammarrätten.

Är sökanden med beslutet missnöjd, äge han, vid talans förlust, inom två månader från beslutets dag däröver anföra besvär hos länsstyrelsen, om beslutet meddelats av särskild registerförare, och mot länsstyrelsens beslut hos kammarrätten. *I samma ordning föres talan mot beslut om avförande enligt 21 a §.*

21 a §

Har rörande i handelsregister införd firma någon anmälan till registret ej inkommit under de tio senaste åren och föreligger anledning till antagande att innehavaren upphört med sin rörelse, skall registreringsmyndigheten genom skrivelse till denne eller på annat lämpligt sätt förhöra sig, huruvida näringen alltjämt utövas. Vinnes ej upplysning att rörelsen fortfarande bedrives, skall myndigheten genom kungörelse så som i 4 § sägs anmana innehavaren att låta sig avhöra inom sex månader från

¹ Senaste lydelse 1971: 1161.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

kungörelsens sista införande. Om ej före fristens utgång upplysning erhålles att rörelsen alltjämt bedrives, skall rörelsen anses ha upphört och firman avföras ur registret.

Föreligga tillförlitliga upplysningar om att innehavaren upphört med sin rörelse och ej ämnar återupptaga den, får registreringsmyndigheten utan att iakttaga föreskrifterna i första stycket andra punkten genast förklara att rörelsen skall anses ha upphört och avföra firman ur registret.

Firmas avförande ur registret enligt denna paragraf skall kungöras som i 4 § sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1972.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 24 mars 1972.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Statsrådet Lidbom anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura* och anför.

Gällande bestämmelser m. m. I 8 § lagen angående handelsregister, firma och prokura — i det följande kallad firmalagen — föreskrivs att var och en som vill idka handel eller annan näring, med vars utövande följer skyldighet att föra handelsböcker, är pliktig att anmäla sin firma till införande i handelsregister. Från denna skyldighet undantas dock näringsidkare som registreras i andra register, exempelvis aktiebolag och ekonomiska föreningar. Enligt 16 § skall anmälan göras till handelsregistret för den kommun där rörelsen drivs. Anmälan som görs av enskild näringsidkare eller handelsbolag skall enligt 17 och 18 §§ utom firman uppta bl. a. fullständigt namn och hemvist för näringsidkaren resp. samtliga bolagsmän. I 21 § föreskrivs bl. a. att anmälan skall göras om sådan ändring i registrerade uppgifter som avser annat än hemvist. Om det genom lagakraftvunnen dom har förklarats att anmälan inte bort tas in i registret eller att inskrivet förhållande ändrats eller upphört, skall anteckning därom göras i registret på begäran av part. Anmälan eller anteckning som nu nämnts skall enligt 4 § ofördröjligen kungöras genom registreringsmyndighetens försorg. Registreringsmyndighet är länsstyrelse eller särskild för viss kommun förordnad registerförare.

Firmalagen innehåller inte någon bestämmelse som ger registreringsmyndigheten möjlighet att på eget initiativ gallra ut firmor som saknar aktualitet. Sådana regler finns däremot i 173 a § lagen (1944: 705) om aktiebolag och 74 § lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar.

Förslag till ny lag om handelsregister. Firmautredningen har i betänkandet (SOU 1967: 35) Firmaskydd lagt fram förslag till ny lag om handelsregister. Förslaget innebär bl. a. att handelsregistren helt skall sammanföras till länsstyrelserna och där föras länsvis och inte som nu kommunvis. Den föreslagna lagen innehåller särskilda regler om avförande ur registret av näringsidkare som har upphört med sin verksamhet (22 §). Som motiv för förslaget i denna del anför utredningen att de nuvarande registren innehåller ett mycket stort antal registreringar för företag som har upphört eller aldrig börjat någon verksamhet. Detta medför flera olägenheter. Registren blir ohanterliga och s. k. döda firmor utgör inte sällan hinder för registrering av ny firma.

De föreslagna reglerna är utformade efter förebild av 74 § lagen om ekonomiska föreningar och innebär i korthet följande. Om näringsidkare inte under de senaste tio åren har inkommit med någon anmälan till registret och det finns anledning anta att han upphört med sin näringsverksamhet kan registreringsmyndigheten avföra honom ur registret efter ett kungörelseförfarande. Föreligger tillförlitliga upplysningar om att näringsidkaren har upphört med verksamheten och inte ämnar återuppta den kan myndigheten avföra honom ur registret utan föregående kungörelse.

Firmautredningens betänkande har remissbehandlats. Därvid har i några yttranden även tagits upp frågan om näringsidkare i administrativ ordning skall kunna avföras ur handelsregistret. Förslaget om införande av sådana regler har uttryckligen tillstyrkts eller lämnats utan erinran av länsstyrelserna i *Stockholms, Kalmar, Göteborgs och Bohus, Örebro och Gävleborgs län* samt *handelsregisterförarna i Eskilstuna, Hagfors och Karlskoga*. Även *näringsfrihetsrådet* förordar att man tillskapar ett förfarande för att möjliggöra att s. k. döda firmor fortlöpande avlägsnas ur registren. Förslaget har däremot kritiserats av *handelsregisterförarna i Lidingö, Sala och Boden*. Handelsregisterföraren i Lidingö ifrågasätter om förslaget är försvarligt från rättssäkerhetssynpunkt. Handelsregisterföraren i Sala påpekar att registreringsmyndigheten endast kontrollerar att firman skiljer sig från andra i samma handelsregister intagna firmor. Detta har medfört behov av s. k. spärrregistreringar och även i framtiden torde det enligt hans mening finnas behov för aktiebolag att genom någon delägare i handelsregister skyddsregistrera med bolagets firma förväxlingsbara firmor. Handelsregisterföraren i Boden anför, att det där finns flera firmor som inregistrerats för 10—35 år sedan och som fortfarande är i verksamhet utan att någon ändring har registrerats. Det skulle innebära stora förluster om en sådan firma avregistrerades, och innan någon avregistrering sker bör därför en nära släkting eller någon som har varit anställd i rörelsen minst fem år skriftligen intyga att rörelsen inte längre bedrivs.

Statskontorets utredningar. Inom statskontorets påbörjades år 1967 en undersökning om länsstyrelsernas organisation och arbetsuppgifter. Undersökningen berörde även handelsregistrens innehåll och yttre skick. Mot bakgrund av undersökningsresultatet och firmautredningens förslag gjordes åren 1969—1970 en förstudie som siktade mot bl. a. förslag till modernisering av de regionala handelsregistren. Under utredningsarbetet, som ännu inte har lett till något slutligt förslag, konstaterades att handelsregistren befinner sig i jämförelsevis dåligt skick. Registren förs enligt otidsenliga metoder. Registeruppgifterna är till stor del felaktiga eller ofullständiga, sannolikt beroende på försummelser från de anmälningsskyldigas sida. Mer än 30 procent av det till synes aktuella firmabeståndet — uppskattningsvis ca 500 000 firmor — beräknas avse firmor som i realiteten har upphört (döda firmor).

Under förstudien sattes i fråga om inte en genomgång av handelsregistren snarast borde komma till stånd för klarläggande av vilka firmor som har upphört. Varje väg till modernisering av handelsregistren kunde antas kräva en genomgång samt helst avförande av oanvända firmor. Det framhölls som speciellt angeläget att en sådan genomgång utfördes hos de särskilda, lokalt verksamma registerförarna innan en eventuell sammanföring av registren äger rum hos länsstyrelserna, eftersom i så fall dessa registerförarens platskännedom skulle kunna utnyttjas.

Föredraganden. Det synes mig uppenbart att den konstaterade stora förekomsten av s. k. döda firmor i handelsregistren medför betydande olägenheter. Den minskar avsevärt registrens användbarhet för myndigheter och enskilda och gör registreringsarbetet onödigt tungrovt. Vidare kan det föreligga risk för att registrering av en ny firma vägras under hänvisning till en tidigare registrerad firma, trots att denna sedan länge faktiskt inte används.

Redan av det nu anförda framgår att det föreligger ett klart behov av en genomgång av handelsregistren och utrensning av inaktuella införingar. Härtill kommer dels att en allmän modernisering av registren och omläggning till nya metoder är i hög grad påkallade, dels att firmautredningens förslag till ny lag om handelsregister, om det genomförs, innebär att vissa ändringar skall ske i fråga om registrens föränd. Med tanke på de förändringar som sålunda kan väntas bli aktuella i en nära framtid är det av vikt att genomgången av registren kan inledas så snart som möjligt, särskilt som erfarenheterna från modernisering av andra register visar att detta arbete är tidsödande, inte minst med hänsyn till de hänvändelser till allmänheten som erfordras. Jag räknar med att registergenomgången kan ske inom ramen för de resurser som står till länsstyrelsernas förfogande.

Vissa förberedelser för en genomgång av handelsregistren har redan vidtagits genom statskontorets utredningar. För att den behövliga utrensningen av inaktuella införingar skall kunna bedrivas med önskvärd effektivitet är det emellertid nödvändigt att registreringsmyndigheterna har möjlighet att avföra firmaregistrering utan föregående anmälan.

Jag räknar med att senare i år lägga fram förslag till ny lagstiftning om firma och handelsregister på grundval av firmautredningens betänkande. Mot bakgrund av det förut anförda har jag emellertid, efter samråd med cheferna för handels- och civildepartementen, kommit till den uppfattningen att de av firmautredningen föreslagna och av remissinstanserna med få undantag tillstyrkta reglerna om avförande ur handelsregistren av inaktuella införingar bör genomföras redan nu. De invändningar som ett par remissinstanser har riktat mot förslaget är enligt min mening inte av den art att de bör hindra dess genomförande.

De nya reglerna bör tas upp i en ny 21 a § i den gällande firmalagen och utformas i nära anslutning till de bestämmelser som finns i lagarna om aktiebolag och ekonomiska föreningar. För att avförande skall kunna ske bör krävas dels att det under de tio senaste åren inte har kommit in någon anmälan rörande firman till registret, dels att det finns anledning till antagande att firmahavaren upphört med sin verksamhet. Om dessa förutsättningar är för handen bör registreringsmyndigheten på lämpligt sätt försöka utröna om firmahavaren alltså bedriver sin rörelse. När tillförlitlig upplysning erhålls om att firmahavaren har upphört med rörelsen och inte ämnar återuppta den, bör myndigheten genast kunna besluta att firman skall avföras. I annat fall bör firmahavaren genom kungörelse anmanas att låta höra av sig inom en frist av sex månader. Sker inte detta och kommer inte heller på annat sätt till registreringsmyndighetens kännedom att rörelsen fortfarande består, bör myndigheten kunna besluta om avförande. Kungörelse om åtgärden bör utfärdas av myndigheten.

Kostnaderna för kungörelseförfarandet bör — i likhet med vad som gäller enligt motsvarande regler i lagarna om aktiebolag och ekonomiska föreningar — åvila statsverket.

Besvär över beslut om avförande bör få föras i samma ordning som besvär över beslut om vägrad registrering. Ett tillägg av denna innebörd bör tas upp i 3 § sista stycket firmalagen.

De nya reglerna bör träda i kraft den 1 juli 1972.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om ändring i lagen (1887: 42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura*.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att antaga lagförslaget.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten